EUROOPA KOHTU OTSUS

12. september 2006 *

Kohtuasjas C-479/04,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Østre Landsreti (Taani) 16. novembri 2004. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. novembril 2004, menetluses

Laserdisken ApS

versus

Kulturministeriet,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas ja J. Malenovský, kohtunikud J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, G. Arestis (ettekandja), J. Klučka, U. Lõhmus ja A. Ó Caoimh,

* Kohtumenetluse keel: taani.

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: ametnik K. Sztranc,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. veebruari 2006. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Laserdisken ApS, esindaja: osanik H. K. Pedersen,

— Poola valitsus, esindaja: T. Nowakowski,

— Euroopa Parlament, esindajad: K. Bradley ja L. G. Knudsen,

— Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: H. Vilstrup, F. Florindo Gijón ja R. Liudvinaviciute,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: W. Wils ja N. B. Rasmussen,

olles 4. mai 2006. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230; edaspidi „direktiiv" või „direktiiv 2001/29") artikli 4 lõike 2 tõlgendamist ja kehtivust.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud Laserdisken ApS-i (edaspidi „Laserdisken") ja Kulturministerieti (kultuuriministeerium) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab Taani autoriõiguse seaduse (ophavsretslov), mida on muudetud 17. detsembri 2002. aasta seadusega nr 1051 (lov nr 1051, om ændring af ophavsretsloven), § 19 kohaldatavust väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) seaduslikult turustatavate DVD-de Taani importimisele ja müügile.

Õiguslik raamistik

3 Direktiiv 2001/29 on vastu võetud EÜ artikli 47 lõike 2 ning EÜ artiklite 55 ja 95 alusel. Selle artikkel 1 pealkirjaga „Reguleerimisala" sätestab lõikes 1, et „[see] direktiiv käsitleb autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguskaitset siseturu piires, rõhutades eelkõige infoühiskonna aspekti".

4 Direktiivi II peatükk pealkirjaga „Õigused ja erandid" hõlmab artikleid 2–5. Artikkel 2 käsitleb reprodutseerimisõigust, artikkel 3 õigust teoseid üldsusele edastada ja muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha, artikkel 4 levitamisõigust ja artikkel 5 eelnevas kolmes artiklis nimetatud eeskirjadele kohaldatavaid erandeid ja piiranguid.

5 Direktiivi artikkel 4 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.

2. Levitamisõigus teose originaali või koopiate suhtes ühenduses ei lõpe, v.a juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub ühenduses kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek."

6 Direktiivi artikli 5 lõike 2 kohaselt võivad liikmesriigid artiklis 2 sätestatud reprodutseerimisõiguse puhul teatud juhtudel näha ette erandeid ja piiranguid. Sama artikli 5 lõike 3 kohaselt võivad liikmesriigid selles lõikes loetletud juhtudel ette näha erandeid või piiranguid ka artiklites 2 ja 3 sätestatud õiguste puhul.

7 Vastavalt direktiivi artikli 5 lõikele 4, „[k]ui liikmesriigid võivad lõigete 2 ja 3 kohaselt sätestada reprodutseerimisõiguse kohta erandeid ja piiranguid, võivad nad sätestada ka erandeid ja piiranguid artiklis 4 osutatud levitamisõiguse kohta ulatuses, mis on põhjendatav lubatava reprodutseerimise eesmärgiga".

8 Enne direktiivi 2001/29 ülevõtmist sätestas Taani autoriõiguse seaduse § 19, et „[k]ui reprodutseeritud teos müüakse või teostatakse autori nõusolekul selle muul viisil üleminekut kolmandatele isikutele, võib selle levitamist jätkata".

9 Pärast selle seaduse muutmist 17. detsembri 2002. aasta seadusega, mille eesmärk oli üle võtta direktiiv 2001/29, on § 19 lõige 1 sõnastatud järgmiselt:

„Kui reprodutseeritud teos müüakse või teostatakse autori nõusolekul selle muul viisil üleminekut kolmandatele isikutele Euroopa Majanduspiirkonna riikide siseselt, võib selle levitamist jätkata. Kui tegemist on selle levitamisega laenutamise või rentimise teel, kohaldatakse punkti 1 sätteid ka müügile või mis tahes muus vormis üleminekule kolmandatele iskutele väljaspool Euroopa Majanduspiirkonda."

10 Vastavalt 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna lepingu (EÜT 1994, L 1, lk 3, edaspidi „EMP leping") artikli 65 lõikele 2 on intellektuaal-, tööstus- ja kaubandusomandile kohaldatavad sätted ja üksikasjalikud eeskirjad toodud nimetatud lepingu protokollis nr 28 ja XVII lisas. EMP ühiskomitee 9. juuli 2004. aasta otsusega nr 110/2004, millega muudetakse EMP lepingu XVII lisa (Intellektuaalomand) (EÜT L 376, lk 45), liideti direktiiv 2001/29 nimetatud lepinguga.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 Laserdisken on äriühing, mis tegeleb oma Taanis asuvates müügipunktides eelkõige kinematograafiliste teoste koopiate müügiga eraisikutest ostjatele.

12 Kuni 2002. aasta lõpuni olid müügilolevad koopiad enamjaolt imporditud Euroopa Liidu liikmesriikidest, aga ka kolmandatest riikidest. Eelkõige on tegemist selliste eriväljalasetega nagu ameerika originaalversioonid või eritehnika abil salvestatud väljalasked. Teise olulise osa müügiks pakutavatest toodetest moodustavad kinematograafilised teosed, mis ei olnud välja lastud ja mida ei lastaks välja Euroopas.

13 Olles tuvastanud, et pärast eespool viidatud seadusandlikku muudatust langes tema majandustegevus märkimisväärselt, esitas Laserdisken 19. veebruaril 2003 Østre Landsretile (Ida regionaalkohus) kultuuriministeeriumi vastu hagi, leides, et autoriõiguse seaduse § 19, mida muudeti seoses direktiivi 2001/29 artkli 4 lõike 2 ülevõtmisega, on kohaldamatu. Laserdiskeni sõnul mõjutavad § 19 uued sätted märkimisväärselt väljaspool EMP-d seaduslikult turustatud DVD-de importimist ja müüki.

14 Oma hagi toetuseks viitas Laserdisken direktiivi 2001/29 kehtetusele, kuna EÜ artikli 47 lõige 2 ning EÜ artiklid 55 ja 95 ei kujuta endast selle vastuvõtmiseks kohast õiguslikku alust.

15 Lisaks väitis Laserdisken, et nimetatud direktiivi artikli 4 lõige 2 rikub ühendusele siduvaid rahvusvahelisi lepinguid autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas, konkurentsipoliitikat kehtestavaid EÜ asutamislepingu eeskirju, proportsionaalsuse põhimõtet piraatluse vastases võitluses ja üldisemalt siseturu toimimises, sõnavabadust, võrdõiguslikkuse põhimõtet ja EÜ asutamislepingu sätteid liikmesriikide kultuuri- ja hariduspoliitika vallas, täpsemalt öeldes EÜ artikleid 151 ja 153.

16 Kuna Kulturministeriet vaidlustas kõik eespool viidatud väited, otsustas Østre Landsret menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule kaks järgmist eelotsuse küsimust:

„1. Kas direktiivi [2001/29] artikli 4 lõige 2 on kehtetu?

2. Kas direktiivi [2001/29] artikli 4 lõige 2 keelab liikmesriigil säilitada oma õigusnormides õiguste rahvusvahelise lõppemise põhimõtte?"

Eelotsuse küsimused

Esimene eelotsuse küsimus

17 Teises küsimuses, mida tuleks uurida esmajärjekorras, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 2 jätab kõrvale siseriiklikud eeskirjad, mis näevad ette, et teoste originaalide või koopiate levitamisõigus lõpeb õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul esmamüügi või muul viisil omandiõiguse ülemineku korral väljaspool ühendust.

18 Laserdisken ja Poola valitsus väidavad, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikega 2 ei ole vastuolus see, kui liikmesriik säilitab oma õigusnormides sellise õiguse lõppemise põhimõtte. Euroopa Ühenduste Komisjon kaitseb oma vastupidist seisukohta.

19 Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 1 kohaselt on autoritel ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiate levitamine üldsusele müümise teel või muul viisil.

20 Sama artikli lõige 2 sisaldab selle õiguse lõppemise põhimõtet. Selle sätte kohaselt levitamisõigus teose originaali või koopiate suhtes ühenduses ei lõpe, v.a juhul, kui õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub ühenduses kaitstud objekti esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek.

21 Sellest järeldub, et kõnealuse õiguse lõppemine sõltub kahest tingimusest: esiteks sellest, et teose originaal või selle koopiad oleks turule viidud õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul, ja teiseks sellest, et turustamine toimuks ühenduse piires.

22 Selle kohta väidavad Laserdisken ja Poola valitsus sisuliselt, et direktiivi artikli 4 lõige 2 jätab liikmesriikidele vabaduse ette näha või säilitada oma vastavas siseriiklikus õiguses õiguse lõppemise põhimõte teoste puhul, mis on turule viidud mitte üksnes ühenduses, vaid ka kolmandates riikides.

23 Selline tõlgendus ei ole vastuvõetav. Tulenevalt direktiivi 2001/29 põhjendusest 28 hõlmab kohane autoriõiguste kaitse ainuõigust kontrollida materiaalsetes esemetes sisalduva teose levitamist. Kui originaalteose või selle koopiate esmamüük ühenduses on toimunud õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul, ei ole tal õigust kontrollida nimetatud objekti edasimüüki ühenduses. Sama põhjenduse kohaselt jääb see õigus aga kehtima, kui originaalteos või selle koopiad müüakse õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul väljaspool ühendust.

24 Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 sõnastusest, loetuna koos selle direktiivi põhjendusega 28, tuleneb selgelt, et nimetatud säte ei jäta liikmesriikidele võimalust ette näha muud õiguse lõppemise põhimõtet kui õiguse lõppemine ühenduses.

25 Seda järeldust toetab direktiivi 2001/29 artikkel 5, mis lubab liikmesriikidel ette näha erandid või piirangud reprodutseerimisõigusele, õigusele üldsusele teoseid edastada, õigusele muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha ja levitamisõigusele. Ühestki selle artikli sättest ei tulene, et lubatud erandid või piirangud võiksid puudutada direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõtet ja järelikult lubada liikmesriikidel sellest reeglist erandeid teha.

26 Lisaks sellele on eelnev tõlgendus ainus, mis on täielikult kooskõlas direktiivi 2001/29 eesmärgiga, mis põhjenduse 1 kohaselt on siseturu toimimise tagamine. Sellega seoses tuleb märkida, et olukord, milles mõned liikmesriigid võivad ette näha rahvusvahelise levitamisõiguse lõppemise, samal ajal kui teised näevad ette üksnes levitamisõiguse lõppemise ühenduses, võib paratamatult kaasa tuua takistusi kaupade vaba liikumise ja teenuste osutamise vabaduse osas.

27 Eelnevat arvesse võttes tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud eeskirjad, mis näevad ette levitamisõiguse lõppemise originaalteose või koopiate puhul, mis on õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul turule viidud väljaspool ühendust.

Esimene eelotsuse küsimus

28 Laserdisken ja Poola valitsus pakuvad vastuseks, et direktiiv 2001/29, eelkõige selle artikli 4 lõige 2, on ühenduse õigusega vastuolus. Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja komisjon seevastu leiavad, et ükski kehtetuse alustena esitatud põhjendustest ei ole vastuvõetav.

Direktiivi 2001/29 õiguslik alus

29 Laserdisken väidab, et direktiiv 2001/29 on ekslikult vastu võetud EÜ artikli 47 lõike 2 ning EÜ artiklite 55 ja 95 alusel, kuna viimaste põhjal ei saa õigustada selle direktiivi artikli 4 lõikes 2 sätestatud ühenduse õiguse lõppemise põhimõtet.

30 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale peab õigusakti õigusliku aluse valik ühenduse pädevuste jagunemise kontekstis põhinema objektiivsetel asjaoludel, mis on kohtulikult kontrollitavad. Selliste asjaolude hulka kuuluvad eriti õigusakti eesmärk ja sisu (vt eelkõige 6. detsembri 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-453/03, C-11/04, C-12/04 ja C-194/04: ABNA jt, EKL 2005, lk I-10423, punkt 54 ja viidatud kohtupraktika).

31 Seoses sellega tuleb märkida, et EÜ artikli 47 lõige 2, EÜ artiklid 55 ja 95, mille alusel direktiiv 2001/29 vastu võeti, võimaldavad võtta siseturu nõuetekohaseks toimimiseks vajalikke meetmeid, mis puudutavad asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste sisu ja teostamist puudutavate siseriiklike õigusnormide ühtlustamise teel.

32 Direktiiv 2001/29 järgib ilmselgelt asutamislepingu eespool viidatud sätete eesmärke.

33 Vastavalt selle direktiivi põhjendusele 1 nähakse asutamislepinguga ette siseturu rajamine ning sellise süsteemi sisseseadmine, mis tagaks siseturul moonutamata konkurentsi, neid eesmärke aitab saavutada liikmesriikide autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate seaduste ühtlustamine.

34 Direktiivi 2001/29 põhjendus 3 täpsustab, et ettenähtud ühtlustamine aitab rakendada siseturu nelja vabadust. Seevastu selle direktiivi põhjenduse 6 kohaselt pole ühenduse tasandil ühtlustamist toimunud, seepärast võivad siseriiklikul tasandil võetavad seadusandlikud meetmed kaasa tuua suuri erinevusi kaitse osas ning seega ka piirata intellektuaalomandit sisaldavate või sellel põhinevate teenuste ja kaupade vaba liikumist.

35 Eeltoodust tuleneb, et antud kohtuasjas Laserdiskeni esitatud vastuväited direktiivi õigusliku aluse kohta ei ole põhjendatud.

Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 2

— Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas ühenduse sõlmitud rahvusvaheliste lepingute rikkumine

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei nimeta, millised on ühendusele siduvad lepingud, mille sätteid võidakse direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud levitamisõiguse ühenduses lõppemise põhimõttega rikkuda.

37 Nende märkuste raames väidab Laserdisken, esitamata siiski järgnevaid täpsustusi, et levitamisõigus ja direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte on vastuolus Majandusliku Arengu ja Koostöö Organisatsiooni (OECD) konventsiooni artikli 1 punktiga c ja artikli 2 punktiga a. Need sätted näevad vastavalt ette, et „eesmärk on edendada poliitikat [...], mis aitab kaasa maailmakaubanduse laienemisele mitmepoolsel ja mittediskrimineerival alusel" ning et selle eesmärgi saavutamiseks „lepivad liikmesriigid kokku [...], et tagatakse oma majandusressursside efektiivne kasutamine".

38 Lisaks asjaolule, et seda argumenti ei ole täpsustatud, piisab, kui sedastada, et Laserdiskeni viidatud sätete eesmärk, eeldusel et sätted on ühendusele siduvad, ei ole reguleerida levitamisõiguse lõppemise küsimust.

39 Muu hulgas rakendab direktiiv 2001/29 vastavalt oma põhjendusele 15 rahvusvahelised kohustused, mis tulenevad 20. detsembril 1996 Genfis Ülemaailmse Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) egiidi all vastuvõetud WIPO autoriõiguse lepingust ning WIPO esituse ja fonogrammide lepingust, mis on mõlemad ühenduse nimel nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (EÜT L 89, lk 6) heaks kiidetud.

40 Mis puudutab levitamisõigust, siis ei WIPO autoriõiguse lepingu artikli 6 lõige 2 ega WIPO esituse ja fonogrammide lepingu artikli 8 lõige 2 ega artikli 12 lõige 2 pane ühendusele kui lepingupoolele kohustust näha ette konkreetne põhimõte selle õiguse lõppemise kohta.

41 Nagu tuleneb eespool viidatud lepingute eesmärgist, mis on väljendatud eelkõige nende põhjenduses 1, on selleks autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste eeskirjade ühtlustamine.

42 Mis puudutab täpsemalt öeldes levitamisõigust, siis täidab WIPO autoriõiguse leping oma ühtlustamise eesmärki, sätestades autorite ainuõiguse teha oma teoste originaalid või koopiad üldsusele kättesaadavaks müümise või muul viisil omandiõiguse ülemineku teel. Mis puudutab selle ainuõiguse lõppemist, ei mõjuta kõnealune leping seevastu lepingupoolte võimalust määrata kindlaks võimalikud tingimused, mille korral nimetatud õiguse lõppemine pärast esmamüüki esineb. Nii lubab see ühendusel süvendatult ühtlustada siseriiklikke õigusnorme ka õiguse lõppemise suhtes. WIPO autoriõiguse lepingu eespool nimetatud sätted ja direktiivi 2001/29 sätted on seega taotletava ühtlustamise eesmärgi suhtes täiendavad.

43 Kõikidest eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et väitega, mille kohaselt rikub direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 2 autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdkonnas ühenduse sõlmitud rahvusvahelisi lepinguid, ei saa nõustuda.

— Asutamislepingu eeskirjad, mis käsitlevad konkurentsipoliitika kehtestamist

44 Laserdisken väidab, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte suurendab tarnijate kontrolli levitamiskanalite üle, seades niiviisi ohtu vaba konkurentsi. Põhikohtuasja hageja põhjenduste tuum põhineb asjaolul, et õiguse lõppemise põhimõte koosmõjus DVD regionaalse koodisüsteemiga neutraliseeriks üldjoontes konkurentsi. Nimetatud põhimõtet arvestades ei ole teatud väljaspool ühendust turustatavatele teostele ühenduses tõepoolest ligipääsu.

45 Poola valitsus lisab, et õiguse lõppemise põhimõte takistab suurema konkurentsivõime edendamist ja annab autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste valdajale nende huvide kaitse, mis läheb selliste õiguste eesmärgist kaugemale.

46 Põhikohtuasja hageja ja Poola valitsus väidavad oma põhjendustes sisuliselt seda, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte takistab globaalsel tasandil vaba konkurentsi.

47 Tuleb meenutada, et vastavalt EÜ artikli 3 lõike 1 punktile g hõlmab ühenduse tegevus lepingu kohaselt ning vastavalt selles esitatud ajakavale süsteemi, mis tagab, et konkurentsi siseturul ei kahjustata. Sellega seoses sisaldab lepingu VI jaotis 1. peatükki, mille artiklid 81–89 käsitlevad konkurentsieeskirju.

48 Tulenevalt direktiivi 2001/29 põhjendusest 1 aitab liikmesriikide autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate seaduste ühtlustamine kaasa siseturu rajamisele ning sellise süsteemi sisseseadmisele, mis tagaks siseturul moonutamata konkurentsi.

49 Sellest tuleneb, et nimetatud direktiivi abil teostatava ühtlustamise eesmärk on samuti tagada, et vastavalt EÜ artikli 3 lõike 1 punktile g ei kahjustata konkurentsi siseturul.

50 Laserdiskeni ja Poola valitsuse esitatud väide tähendab seda, et ühenduse seadusandjal on direktiivi 2001/29 vastu võttes kohustus arvestada vaba konkurentsi põhimõtet globaalsel tasemel, kuid see kohustus ei tulene siiski EÜ artikli 3 lõike 1 punktist g ega muudest asutamislepingu sätetest.

51 Eeltoodust tulenevalt tuleb konkurentsipoliitika kehtestamist käsitlevate asutamislepingu eeskirjade rikkumisel põhinev põhjendus kehtetuse kohta tagasi lükata.

— Proportsionaalsuse põhimõtte rikkumine

52 Laserdiskeni ja Poola valitsuse arvates ei ole direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte piiranguteta siseturu eesmärgi saavutamiseks vajalik ning koormab Euroopa Liidu kodanikke rohkem kui vaja. Lisaks on see säte osutunud ebatõhusaks, et takistada autoriõiguste ja sellega kaasnevate õiguste valdaja nõusolekuta ühenduses vabasse ringlusse lastud teoste levitamist.

53 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et ühenduse õiguse üldpõhimõtete hulka kuuluv proportsionaalsuse põhimõte nõuab, et ühenduse õigussätte alusel rakendatavad meetmed oleksid taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ega läheks kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (10. detsembri 2002. aasta otsus C-491/01: British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco, EKL 2002, lk I-11453, punkt 122).

54 Põhikohtuasja hageja kritiseerib sisuliselt ühenduse institutsioonide valikut, millega viimased toetavad levitamisõiguse lõppemise põhimõtet ühenduses.

55 Järelikult tuleb uurida, kas selle põhimõtte kehtestamine kujutab endast seoses nimetatud institutsioonide poolt silmas peetud eesmärkidega ebaproportsionaalset meedet.

56 Sellega seoses tuleb meenutada, et siseriiklike õigusnormide erinevus levitamisõiguse lõppemise valdkonnas võib mõjutada otseselt siseturu nõuetekohast toimimist. Järelikult on selle valdkonna ühtlustamise eesmärk kaotada vaba liikumist piiravad takistused.

57 Direktiivi 2001/29 põhjenduse 9 kohaselt aitab autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse muu hulgas tagada loovuse säilimise ja arengu autorite, esitajate, tootjate ja tarbijate huvides. Sama direktiivi põhjendusest 10 tuleneb, et intellektuaalomandi õiguste õiguskaitse on vajalik, et tagada nõuetekohase tasu kättesaamine ning võimaldada kindlustada investeeringute rahuldav kasum. Selle kohta sätestab põhjendus 11, et kaitse tõhus ja tugev süsteem võimaldab tagada, et Euroopa kultuuri loov tegevus ja tootmine saaksid vajalikke ressursse ning kaitsta kunsti loojate ja esitajate sõltumatust ning väärikust.

58 Eespool viidatud eesmärke arvestades ilmneb, et ühenduse seadusandja valik direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 toetada õiguse lõppemise põhimõtet ühenduses ei kujuta endast ebaproportsionaalset meedet, mis võiks mõjutada selle sätte kehtivust.

59 Kõikidest eelnimetatud kaalutlustest tuleneb, et väide proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise kohta ei ole põhjendatud.

— Sõnavabaduse rikkumine

60 Laserdiskeni sõnul toob direktiivi 2001/29 artikli 4 lõige 2 kaasa selle, et liidu kodanikud jäetakse ilma õigusest saada teavet, rikkudes sellega 4. novembril 1950 Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artiklit 10. Laserdisken viitab veel autoriõiguste valdaja ideede vabalt levitamise õiguse rikkumisele.

61 Siinkohal tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on põhiõigused lahutamatu osa üldistest õiguspõhimõtetest, mille järgimise peab Euroopa Kohus tagama, ning et seda tehes tugineb ta liikmesriikide ühisele konstitutsioonilisele traditsioonile ning rahvusvahelistele inimõigusi puudutavatele õigusaktidele, mille koostamisel liikmesriigid on osalenud või millega nad on liitunud. EIÕK-l on siinjuures eriline tähendus (vt 12. juuni 2003. aasta otsus kohtuasjas C-112/00: Schmidberger, EKL 2003, lk I-5659, punkt 71 ja eespool viidatud kohtupraktika).

62 EIÕK artiklis 10 väljendatud sõnavabadus kujutab endast muu hulgas põhiõigust, mille järgimise tagab ühenduse kohus (18. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-260/89: ERT, EKL 1991, lk I-2925, punkt 44). Sama kehtib omandiõiguse puhul, mis tagatakse EIÕK lisaprotokolli artikliga 1 (vt selle kohta 12. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-347/03: Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia ja ERSA, EKL 2005, lk I-3785, punkt 119, ja 12. juuli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-154/04 ja C-155/04: Alliance for Natural Health jt, EKL 2005, lk I-6451, punkt 126).

63 Esiteks tuleb jätta arvestamata väide, et EIÕK artikliga 10 tagatud sõnavabadust rikutakse asjaolu tõttu, et autoriõiguste valdajat on takistatud oma ideid edastamast. Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 kohaselt lõppeb levitamisõigus tingimusel, et õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul toimub esmamüük või muul viisil omandiõiguse üleminek. See valdaja võib seega teostada kontrolli nimetatud õigusega kaitstud objekti esmakordse turustamise üle. Ilmselgelt ei saa antud kontekstis tugineda õiguse lõppemise põhimõtte rikkumise osas sõnavabadusele.

64 Teiseks, mis puudutab teabe saamise vabadust, siis juhul, kui direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte võib seda vabadust piirata, tuleneb EÕIK artikli 10 lõikest 2 ikkagi, et selle artikli lõikega 1 tagatud vabadustele võib kehtestada avalikes huvides piiranguid, kui sellised erandid näeb ette seadus, kui need on kehtestatud viidatud sättes nimetatud ühe või mitme õiguspärase eesmärgi saavutamiseks ja kui need on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud, st kui need on põhjendatud tungiva sotsiaalse vajadusega ja eelkõige taotletud õiguspärase eesmärgiga proportsionaalsed (vt selle kohta 25. märtsi 2004. aasta otsus kohtuasjas C-71/02: Karner, EKL 2004, lk I-3025, punkt 50).

65 Antud juhul on väidetav teabe saamise vabaduse piiramine õigustatav, arvestades vajadust kaitsta intellektuaalomandi õigusi, sh autoriõigust, mis moodustab osa omandiõigusest.

66 Seetõttu tuleb väide sõnavabaduse rikkumise kohta jätta arvestamata.

— Võrdõiguslikkuse põhimõte

67 Laserdisken väidab, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõikes 2 sätestatud õiguse lõppemise põhimõte võib rikkuda võrdõiguslikkuse põhimõtet. Selle kohta toob ta näitena olukorra, kus tootja ja kolmandas riigis välja antud litsentsi valdaja ei ole samaväärses olukorras võrreldes tootja ja ühenduses välja antud litsentsi valdajaga.

68 Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale nõuab võrdse kohtlemise põhimõte, et võrreldavaid olukordi ei tohi kohelda erineval viisil ja et erinevaid olukordi ei tohi kohelda võrdväärsetena, välja arvatud need juhtumid, kui teatud kohtlemine on objektiivselt põhjendatud (eespool viidatud kohtuotsus ABNA jt, punkt 63 ja viidatud kohtupraktika).

69 Juhul kui põhikohtuasja hageja väite puhul see antud kohtuasjas tõepoolest nii on, ei tõenda see, et direktiivi artikli 4 lõike 2 kohaldamine tooks kaasa kahe võrreldava olukorra erineval viisil käsitlemise. Kahtlemata ei ole tootja ja kolmandas riigis välja antud litsentsi valdaja samas olukorras tootja ja ühenduses välja antud litsentsi valdajaga. Tegelikult väidab Laserdisken sisuliselt seda, et ilmselgelt võrreldamatuid olukordi tuleb käsitleda võrdsel viisil.

70 Seetõttu tuleb väide võrdõiguslikkuse põhimõtte kohta jätta arvestamata.

— EÜ artiklite 151 ja 153 rikkumine

71 EÜ artikli 151 lõike 1 kohaselt aitab ühendus kaasa liikmesriikide kultuuri õitsengule, ühtlasi respekteerides nende rahvuslikku ja regionaalset mitmekesisust ning samal ajal rõhutades ühist kultuuripärandit.

72 EÜ artikli 153 lõige 1 näeb eelkõige ette, et tarbijate huvide edendamiseks ja kõrgetasemelise tarbijakaitse tagamiseks aitab ühendus edendada nende õigust teavitamisele ja koolitamisele.

73 Laserdisken, keda toetab Poola valitsus, väidab, et direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 vastuvõtmisega on ühendus rikkunud eespool viidatud sätteid.

74 Esiteks tuleb sedastada, et mitu nimetatud direktiivi põhjendust puudutavad eespool viidatud sätteid otsesõnu või sisuliselt.

75 Nagu tuleneb direktiivi 2001/29 põhjendustest 9 ja 11, peab autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise aluseks olema kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt ning nende kaitset tagav tugev ja tõhus süsteem võimaldab tagada, et Euroopa kultuuri loov tegevus ja tootmine saaksid vajalikke ressursse, ning kaitsta kunsti loojate ja esitajate sõltumatust ning väärikust.

76 Vastavalt direktiivi 2001/29 põhjendusele 12 on autoriõigusega kaitstud teoste ning autoriõigusega kaasnevate õiguste objektide nõuetekohane kaitse väga oluline ka kultuuri seisukohalt ning EÜ artikli 151 kohaselt peab ühendus nimetatud tegevuses arvesse võtma kultuurilisi aspekte.

77 Viimasena, direktiivi 2001/29 põhjendusest 14 tuleneb, et direktiivi eesmärk peaks olema õppimise ja kultuuri edendamine teoste ja muude objektide kaitse kaudu, kehtestades samal ajal avaliku huvi nimel erandeid ja piiranguid õppimiseks ning õpetamiseks.

78 Teiseks tuleb märkida, et direktiiv 2001/29 näeb artiklis 5 ette erinevatele artiklites 2–4 nimetatud õigustele erandite ja piirangute süsteemi, mille eesmärk on võimaldada liikmesriikidel teostada oma pädevust eelkõige õppimise ja õpetamise valdkonnas.

79 Samas on see süsteem rangelt piiratud nimetatud artikli 5 lõikega 5, mis sätestab, et ette nähtud erandeid ja piiranguid kohaldatakse üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus teose või muu objekti tavapärase kasutusega ning ei mõjuta põhjendamatult õiguste valdaja õiguspäraseid huve.

80 Eeltoodust tuleneb, et ühenduse institutsioonid on direktiivi 2001/29 väljatöötamisel ja vastuvõtmisel nõuetekohaselt arvesse võtnud liikmesriikide endi kultuurilisi aspekte, millele põhikohtuasja hageja sisuliselt on viidanud, samuti õigust õppimisele, mida ühenduse seadusandja peab oma tegevuses arvestama.

81 Sellest tulenevalt tuleb argumendid EÜ artiklite 151 ja 153 rikkumise kohta jätta arvestamata.

82 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastata, et esimese küsimuse käsitlemisel ei ilmnenud midagi sellist, mis mõjutaks direktiivi 2001/29 artikli 4 lõike 2 kehtivust.

Kohtukulud

83 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

1. **Esimese eelotsuse küsimuse käsitlemisel ei ilmnenud midagi sellist, mis mõjutaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas artikli 4 lõike 2 kehtivust.**

2. **Direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus siseriiklikud eeskirjad, mis näevad ette levitamisõiguse lõppemise originaalteose või koopiate puhul, mis on õiguste valdaja poolt või tema nõusolekul turule viidud väljaspool Euroopa Ühendust.**

Allkirjad